

دستورالعمل تسویه و پایاپای معاملات بورس کالای ایران
(مصوب ۱۳۸۹/۰۸/۲۲ هیات مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار و اصلاحیه ۱۳۹۲/۰۳/۱۱)

بخش اول: تعاریف

- ماده ۱:** اصطلاحات و واژه‌هایی که در این دستورالعمل به کار رفته است، دارای معانی زیر می‌باشد:
۱. **اتاق پایاپای:** واحد سازمانی از "شرکت" است که وظیفه تسویه و پایاپای کردن قراردادهای معامله شده در بورس را بر عهده دارد.
  ۲. **اطلاعیه عرضه:** سندی است که بورس براساس اطلاعات دریافتی عرضه از کارگزار فروشنده، تنظیم و از طریق سایت رسمی خود و سامانه معاملاتی به عموم و کارگزاران اطلاع‌رسانی می‌نماید.
  ۳. **اعضاء اتاق پایاپای:** کارگزار، کارگزار / معامله‌گر و هر شخص حقوقی دیگری است که تحت این عنوان مطابق دستورالعمل پذیرش اعضا در اتاق پایاپای، به عنوان عضو اتاق پایاپای پذیرفته شده است.
  ۴. **اعلامیه تسویه وجوه:** سندی است که پس از تسویه معامله توسط اتاق پایاپای صادر و به کارگزار خریدار و فروشنده ارائه می‌شود.
  ۵. **امور تسویه:** عبارت است از واریز وجه قرارداد در تسویه نقدی، ارائه اسناد در تسویه اعتباری و معاملات نسبه طبق فرمت "شرکت" و همچنین واریز کارمزدهای مربوطه طبق مقررات.
  ۶. **انفساخ:** عبارت است از انحلال قهری قرارداد به گونه‌ای که قرارداد فاقد هرگونه آثاری می‌گردد.
  ۷. **بورس:** شرکت بورس کالای ایران (سهامی عام) است.
  ۸. **تسویه و پایاپای:** فرآیندی است که طی آن حقوق و تعهدات طرفین معامله محاسبه و به ترتیبی که در این دستورالعمل ذکر شده وجوه حاصل از معامله تسویه و اسناد مربوطه مبادله می‌گردد.
  ۹. **تضمین:** منابع مالی و یا اسنادی است که هر عضو یا اشخاص طرف معامله به منظور تضمین انجام تعهدات خود در مقابل اتاق پایاپای، به صورت نقدی، ضمانت‌نامه بانکی (بدون قید و شرط) یا اوراق مشارکت تودیع می‌نمایند. ضوابط اخذ و همچنین سایر تضامین مورد قبول توسط هیأت مدیره "شرکت" تعیین می‌شود.

۱۰. تلورانس تحویل: عبارت است از میزان مجاز تفاوت وزن کالای تحویلی نسبت به کالای معامله شده که توسط هیأت پذیرش بورس تعیین و در قالب امیدنامه منتشر می‌گردد.
۱۱. حساب عملیاتی: حساب بانکی است که جهت تسویه وجوه طبق ضوابط این دستورالعمل توسط اتاق پایاپای مورد استفاده قرار می‌گیرد.
۱۲. حساب بستانکاران موقت: حسابی است که جهت واریز خسارت ناشی از فسخ یا انفساخ معامله و همچنین انجام امور تسویه و تحویل با تاخیر طبق ضوابط این دستورالعمل توسط اتاق پایاپای مورد استفاده قرار می‌گیرد.
۱۳. حواله خرید کالا: سندی است که توسط کارگزار فروشنده طبق فرمت "شرکت"، به نام خریدار صادر می‌شود و خریدار می‌تواند با ارائه آن به فروشنده، کالای خریداری شده را تحویل گیرد.
۱۴. زمان تحویل: مدت زمانی است که در آن، کالای موضوع قرارداد طبق زمان‌های تعیین شده در اطلاعیه عرضه و مهلت‌های مقرر در این دستورالعمل تحویل داده می‌شود.
۱۵. مهلت تسویه: مهلت تسویه سه روز کاری بعد از روز انجام معامله می‌باشد. زمان بندی انجام امور تسویه طی مهلت تسویه براساس مصوبه هیأت مدیره "شرکت" تعیین می‌گردد.
۱۶. سازمان: سازمان بورس و اوراق بهادار است.
۱۷. سقف اعتباری: حداکثر ارزش معاملاتی است که متناسب با تضامین ارائه شده برای هر عضو اتاق پایاپای، توسط هیأت مدیره "شرکت" تعیین و ابلاغ می‌شود.
۱۸. حوادث غیرمترقبه (فورس ماژور): حوادثی است خارجی، غیرقابل اجتناب و غیرقابل پیش‌بینی که در نتیجه وقوع آن متعهد اعم از خریدار و فروشنده قادر به انجام تعهد خود نباشد.
۱۹. شرکت: شرکتی است که وظیفه تسویه و پایاپای معاملات انجام شده در بورس کالای ایران را بر عهده دارد.
۲۰. صورت وضعیت حساب: گزارشی از وضعیت حساب معاملات هر عضو اتاق پایاپای است که طبق ضوابط این دستورالعمل توسط اتاق پایاپای به تفکیک هر عضو صادر و به وی اعلام می‌شود.
۲۱. گواهینامه انجام معامله: سندی است که پس از قطعی شدن معامله، توسط بورس صادر و برای اتاق پایاپای ارسال می‌گردد.
۲۲. وجوه تضمین: منابع مالی است که از محل پرداخت‌های اعضاء اتاق پایاپای یا ضمانت نامه‌های بانکی ایشان توسط "شرکت" تامین شده و نحوه اداره آن طبق ضوابطی است که به پیشنهاد "شرکت" به تصویب هیأت مدیره سازمان خواهد رسید.

بخش دوم: اعضاء و شرایط عضویت در اتاق پایاپای و وظایف عضو اتاق پایاپای

ماده ۲: عضو اتاق پایاپای موظف است موافقت‌نامه عضویت در اتاق پایاپای را امضاء نموده و حق عضویت خود را طبق مقررات پرداخت نماید.

ماده ۳: میزان حق عضویت اتاق پایاپای توسط هیأت مدیره "شرکت" در چارچوب سقف‌های مصوب هیأت مدیره سازمان بصورت سالانه تعیین می‌گردد.

ماده ۴: عضو اتاق پایاپای مکلف است اطلاعات زیر را به ترتیبی که مشخص شده است به "شرکت" ارائه نماید:

۱. هر نوع مجازات یا وضعیتی که موجب ممنوعیت عضو اتاق پایاپای و یا مدیرعامل و یا هر یک از اعضای هیأت مدیره اشخاص حقوقی عضو اتاق پایاپای از تصرف در اموال و یا محرومیت از انجام معاملات می‌شود (از قبیل ورشکستگی، توقیف اموال یا منع شرکت در معاملات ویژه)
۲. تغییرات ثبتي عضو اتاق پایاپای اعم از تغییر در مدیران، اقامتگاه شرکت و سایر موارد پس از ثبت تغییرات

۳. سایر اطلاعات مورد درخواست از اعضاء اتاق پایاپای طبق مصوبات هیأت مدیره "شرکت" تبصره: نقض مقررات فوق تخلف محسوب شده و موضوع توسط "شرکت" جهت رسیدگی به مرجع رسیدگی به تخلفات ارجاع خواهد شد.

ماده ۵: نحوه عضویت، سایر شرایط و وظایف عضو اتاق پایاپای طبق ضوابطی است که به پیشنهاد هیأت مدیره "شرکت"، به تصویب هیئت مدیره سازمان می‌رسد.

بخش سوم: فرآیند کنترل پیش از عرضه

ماده ۶: کارگزار عرضه‌کننده موظف است مستندات زیر را حداکثر تا ساعت ۱۴/۳۰ روز کاری قبل از عرضه به اتاق پایاپای ارائه نماید:

۱. اطلاعیه عرضه که قبلاً به تأیید بورس رسیده است؛
۲. تضامین و سپرده‌های مورد نیاز جهت عرضه کالا طبق ضوابط تضمین؛
۳. گواهی عرضه‌کننده مبنی بر تفویض اختیار صدور حواله خرید کالا توسط کارگزار فروشنده، طبق فرمت اعلامی "شرکت"؛
۴. سایر مستندات طبق مقررات مصوب هیأت مدیره "شرکت".

ماده ۷: در صورتی که مستندات و مدارک موضوع ماده ۶ طی مهلت مقرر و بصورت کامل به اتاق پایاپای ارائه گردد، اتاق پایاپای موظف است پس از بررسی رعایت ضوابط مربوط به تعهدات، تضامین و سایر مقررات مربوطه، حداکثر تا ساعت ۱۵/۳۰ همان روز مراتب موافقت یا عدم موافقت خود را در خصوص عرضه، به بورس اعلام نماید.

تبصره: در صورت عدم موافقت، اتاق پایاپای باید مراتب را حداکثر تا ساعت ۱۵/۳۰ همان روز به کارگزار عرضه‌کننده اعلام نماید.

بخش چهارم: فرآیند تسویه و پایاپای

ماده ۸: اتاق پایاپای پس از دریافت گواهینامه انجام معاملات نسبت به صدور صورتحساب شامل اطلاعات قرارداد از جمله ارزش قرارداد، مالیات، کارمزدهای مصوب اعم از کارمزدهای کارگزار، بورس، حق نظارت سازمان و سایر هزینه‌های مصوب اقدام می‌نماید.

ماده ۹: اعضاء اتاق پایاپای مکلفند براساس صورت حساب صادره نسبت به تسویه معاملات خود طی مهلت تسویه و براساس ضوابط این دستورالعمل، اقدام نمایند.

ماده ۱۰: در صورتی که امور تسویه هر معامله به طور کامل توسط کارگزار خریدار انجام شده باشد، اتاق پایاپای اقدام به صدور اعلامیه تسویه و جوه آن معامله می‌نماید.

ماده ۱۱: پس از صدور اعلامیه تسویه و جوه، کارگزار فروشنده حواله خرید کالا را طبق ضوابط این دستورالعمل صادر می‌نماید.

ماده ۱۲: اتاق پایاپای پس از صدور حواله خرید کالا توسط کارگزار فروشنده، نسبت به واریز وجوه مربوط و کارمزدها به حساب ذینفعان اعم از فروشنده، بورس، "شرکت"، سازمان و کارگزاران طرف معامله همچنین ارایه حواله خرید کالا به کارگزار خریدار اقدام می‌نماید.

تبصره: در صورت بروز اشکالات فنی یا عملیاتی از جمله محدودیت‌های شبکه بانکی واریز وجوه موضوع این ماده حداکثر تا یک روز کاری پس از صدور حواله خرید کالا بلامانع است. اتاق پایاپای باید مستندات مربوط به اشکالات فنی یا عملیاتی را در سوابق خود نگهداری و حسب درخواست سازمان، آن را ارایه نماید. به هر ترتیب کارگزاران موظف به تسویه در مهلت‌های مقرر در این دستورالعمل می‌باشند و شرایط موضوع این تبصره صرفاً مربوط به اتاق پایاپای می‌باشد.

ماده ۱۳: روش‌های تسویه معاملات به شرح زیر می‌باشد:

۱. تسویه نقدی: در این روش وجه قرارداد ظرف مهلت تسویه به صورت نقدی توسط کارگزار خریدار به حساب عملیاتی واریز می‌گردد و اسناد مربوطه به اتاق پایاپای ارائه می‌شود.

۲. تسویه اعتباری: در این روش ظرف مهلت تسویه، سند تسویه اعتباری طبق فرمت "شرکت" به تائید فروشنده و کارگزار فروشنده رسیده و به همراه سایر مستندات لازم توسط کارگزار خریدار به اتاق پایاپای ارائه می‌شود. در سند تسویه اعتباری فروشنده به دریافت ثمن معامله اقرار می‌کند.

تبصره ۱: در تسویه معاملات به هر یک از روش‌های فوق، کارمزدها، مالیات‌های متعلقه و خسارت‌های تعیین شده در این دستورالعمل باید به صورت نقدی و طی مهلت‌های مقرر در این دستورالعمل به حساب اتاق پایاپای واریز شود.

تبصره ۲: در معاملاتی که به صورت اعتباری تسویه می‌شود، کارگزار خریدار کلیه کارمزدهای مصوب دو طرف معامله را جهت تسویه معامله پرداخت می‌نماید و کارگزار فروشنده مکلف است سهم فروشنده از کارمزدهای معامله مذکور را حداکثر ظرف مهلت ۱۰ روز تقویمی از زمان تسویه به کارگزار خریدار پرداخت نماید.

تبصره ۳: ارائه سند تسویه اعتباری به اتاق پایاپای به منزله تائید تسویه و احراز اسناد مربوطه توسط فروشنده و همچنین کارگزاران خریدار و فروشنده می‌باشد.

ماده ۱۴: موعده تسویه قراردادها به شرح زیر می‌باشد:

۱. در قراردادهای نقدی و سلف حداکثر تا پایان مهلت تسویه، کارگزار خریدار باید نسبت به تسویه قرارداد اقدام نماید. تسویه قراردادهای مذکور به دو روش تسویه نقدی یا تسویه اعتباری امکان‌پذیر می‌باشد.

تبصره: روش تسویه معامله باید در اطلاعیه عرضه قید گردد. پس از انتشار اطلاعیه عرضه فقط تغییر روش تسویه اعتباری به نقدی با درخواست خریدار و پس از اعلام اتاق پایاپای امکان‌پذیر است.

۲. در قراردادهای نسبه، اسناد مالی مورد قبول جهت تسویه معامله توسط فروشنده باید در اطلاعیه عرضه قید گردد. کارگزار خریدار مکلف است حداکثر تا پایان مهلت تسویه نسبت به ارائه اسناد مورد اشاره در اطلاعیه عرضه به کارگزار فروشنده اقدام و تأییدیه فروشنده و کارگزار وی مبنی بر پذیرش تعهدات مربوط به تسویه معامله را طبق فرمت ابلاغی "شرکت" به اتاق پایاپای ارائه نماید.

تبصره: در صورتی که در معاملات نسبه و طبق اعلام فروشنده در اطلاعیه عرضه، بخشی از ثمن معامله به صورت نقدی به عنوان پیش‌پرداخت تعیین شده باشد، کارگزار خریدار مکلف است حداکثر تا پایان مهلت تسویه و همزمان با ارائه اسناد موضوع این ماده، وجه پیش‌پرداخت را واریز نماید.

۳. تسویه معاملات اوراق بهادار مبتنی بر کالا از قبیل قراردادهای آتی و اختیار معامله (خرید و فروش)، قراردادهای معامله شده در رینگ صادراتی و سایر قراردادها طبق دستورالعمل‌های مربوطه که به تصویب شورا یا هیئت مدیره سازمان، حسب مورد رسیده است، انجام خواهد شد.

ماده ۱۵: در صورتی که انجام امور تسویه با تأخیر و حداکثر تا ۷ روز تقویمی پس از مهلت تسویه انجام شود، کارگزار خریدار به ازای هر روز تقویمی تأخیر موظف به پرداخت ۰/۲۵ درصد ارزش معامله می‌باشد. این مبلغ باید در هنگام تسویه به صورت یکجا به حساب بستانکاران موقت شرکت و به نفع فروشنده واریز شود. پرداخت این وجه به فروشنده، از طریق کارگزار فروشنده و پس از کسر تعهدات فروشنده در مقابل اتاق پایاپای صورت می‌گیرد.

تبصره: مبنای محاسبه جرایم تأخیر موضوع این ماده، زمان و تاریخی است که اعلامیه تسویه وجوه توسط اتاق پایاپای صادر شده است.

ماده ۱۶: چنانچه کارگزار خریدار تا پایان ۷ روز تقویمی پس از مهلت تسویه امور تسویه را انجام ندهد، معامله وی منفسخ گردیده و کارگزار خریدار مکلف است ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه سایر هزینه‌های مصوب شامل دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار فروشنده، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان، پرداخت نماید. خسارت انفساخ معامله باید حداکثر یک روز کاری پس از اعلام اتاق پایاپای و به صورت یکجا به نفع فروشنده و به حساب بستانکاران موقت شرکت واریز شود. در صورت پرداخت جریمه‌های تأخیر معامله قبل از زمان انفساخ، کارگزار خریدار باید مابه‌التفاوت خسارت انفساخ و خسارت تأخیر پرداخت شده را به حساب بستانکاران موقت پرداخت نماید. پرداخت خسارت انفساخ به فروشنده از طریق کارگزار فروشنده و پس از کسر تعهدات فروشنده در مقابل اتاق پایاپای صورت می‌گیرد.

ماده ۱۷: پرداخت خسارت‌های ذکر شده و سایر هزینه‌های مصوب در مواد ۱۵ و ۱۶ توسط کارگزار خریدار، از محل پیش‌پرداخت خریداران پرداخت می‌گردد. در صورت عدم دریافت پیش‌پرداخت از خریداران، کارگزار خریدار رأساً مکلف به پرداخت خسارت‌ها و سایر هزینه‌های مصوب در مواد مذکور می‌باشد. به هر ترتیب مسئولیت واریز وجوه یاد شده، به عهده کارگزار خریدار است.

ماده ۱۸: بورس در دوره‌های سه ماهه نسبت به بررسی دلایل و عوامل انفساخ معاملات اقدام و براساس آن محدودیت‌هایی را برای معاملات مشتریان یا کارگزارانی که فعل یا ترک فعل آنان منجر به انفساخ معامله شده است، وضع می‌نماید. ضوابط اجرایی موضوع این ماده توسط هیأت مدیره بورس تصویب می‌شود.

بخش پنجم: تحویل کالای موضوع قرارداد

ماده ۱۹: تحویل کالای موضوع قراردادهای نقد، نسبه و سلف طبق زمان تحویل اعلام شده در اطلاعیه عرضه توسط کارگزار فروشنده انجام می‌گیرد. حداکثر زمان تحویل به شرح ذیل می‌باشد:

۱. در قراردادهای نقدی و نسبه، حداکثر تا سه روز کاری پس از مهلت تسویه، در صورتی که انجام امور تسویه با تأخیر صورت پذیرد، به میزان روزهای تأخیر به این مهلت اضافه می‌شود.

۲. در قراردادهای سلف با سررسید کمتر از ۳۰ روز، حداکثر تا ۵ روز تقویمی پس از سررسید تحویل

۳. در قراردادهای سلف با سررسید ۳۰ روز و بیشتر، حداکثر تا ۱۵ روز تقویمی پس از سررسید تحویل

ماده ۲۰: در قراردادهای نقد، نسبه و سلف کارگزار فروشنده مکلف است حداکثر تا پایان روز کاری انجام امور تسویه از سوی کارگزار خریدار، نسبت به صدور حواله خرید کالا و ارائه آن به اتاق پایاپای اقدام می‌نماید.

تبصره ۱: کارگزار خریدار مکلف است اطلاعات لازم جهت صدور حواله خرید کالا را تا زمان انجام امور تسویه ارائه نماید. در هر صورت کارگزار فروشنده، در مهلت مقرر در این ماده، براساس اطلاعات ارائه شده توسط کارگزار خریدار، اقدام به صدور حواله خرید کالا خواهد نمود.

تبصره ۲: فروشنده، اختیار صدور حواله خرید کالا را براساس معاملات انجام شده در بورس، کتباً به کارگزار فروشنده تفویض می‌نماید.

ماده ۲۱: وجوه معامله تا زمان صدور حواله خرید کالا توسط کارگزار فروشنده، نزد اتاق پایاپای باقی مانده و در صورت صدور حواله مذکور، به فروشنده پرداخت خواهد شد.

ماده ۲۲: در قراردادهای نقد، نسبه و سلف در صورت عدم صدور حواله خرید کالا طی مهلت مقرر در ماده ۲۰ این دستورالعمل، قرارداد منفسخ می‌گردد و اصل وجه و خسارت‌ها و کارمزدها به شرح زیر پرداخت می‌شود:

۱. در صورتی که فروشنده به هر نحو از صدور حواله خرید کالا توسط کارگزار فروشنده طی مهلت مقرر جلوگیری نماید، وی مکلف است ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه کلیه هزینه‌های مصوب شامل دو سرکارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار و فروشنده، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان را پرداخت نماید. در این حالت خسارت و کارمزدهای موضوع این بند از محل وثایق یا مطالبات فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافو، از محل وثایق کارگزار فروشنده نزد اتاق پایاپای تأمین می‌گردد.
۲. در صورتی که عدم صدور حواله خرید کالا ناشی از فعل یا ترک فعل کارگزار فروشنده باشد، وی باید ۵ درصد ارزش معامله را به عنوان خسارت انفساخ به همراه سایر هزینه‌های مصوب شامل دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار، دو سرکارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان را پرداخت نماید. خسارت انفساخ معامله باید حداکثر یک روز کاری پس از اعلام اتاق پایاپای و به صورت یکجا به نفع خریدار و به حساب بستانکاران موقت "شرکت" واریز شود. تبصره: در صورت انفساخ معامله، اصل وجه و خسارت‌های متعلقه از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای به خریدار پرداخت می‌شود.

ماده ۲۳: فروشنده مکلف است کالای معامله شده را در محدوده تلورانس تحویل مجاز، به خریدار تحویل دهد.

تبصره ۱: در صورتی که حجم کالای تحویل شده در محدوده تلورانس تحویل مثبت باشد، تسویه وجوه ناشی از تلورانس تحویل، قبل از تحویل آخرین محموله کالا توسط خریدار به فروشنده پرداخت می‌شود. در صورت تحویل کالا با تلورانس مثبت و عدم دریافت وجه، مسئولیت تحویل آخرین محموله با فروشنده بوده و بورس، "شرکت" و کارگزاران طرف معامله در این خصوص مسئولیتی ندارند.

تبصره ۲: در صورتی که حجم کالای تحویل شده در محدوده تلورانس تحویل منفی باشد، فروشنده مکلف است حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ تحویل آخرین محموله نسبت به تسویه حساب با خریدار اقدام نماید. در غیر این صورت خریدار می‌تواند حداکثر تا ۲ ماه پس از تحویل آخرین محموله از طریق کارگزار خود درخواست دریافت وجه مربوطه را به اتاق پایاپای ارایه نماید. این مبلغ از محل وجوه یا وثایق فروشنده نزد

اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافو از محل وجوه یا وثایق کارگزار فروشنده پرداخت خواهد شد. پرداخت این وجه به خریدار، از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای صورت می‌گیرد.

ماده ۲۴: در صورت عدم تحویل تمام یا بخشی از کالا طبق زمان تحویل اعلامی در اطلاعیه عرضه و شرایط مندرج در ماده ۱۹ این دستورالعمل، خریدار می‌تواند درخواست مکتوب خود را طبق فرمت "شرکت" به همراه اسناد مثبته مبنی بر تاخیر در تحویل کالا توسط فروشنده از طریق کارگزار خریدار به اتاق پایاپای ارائه نماید و براساس آن در خواست تحویل با تأخیر یا فسخ بخش تحویل نشده قرارداد را بنماید.

تبصره: در صورت عدم ارائه درخواست مکتوب موضوع این ماده به اتاق پایاپای حداکثر تا ۳۰ روز تقویمی پس از پایان مهلت تسویه برای قراردادهای نقدی و نسیه و پس از تاریخ سررسید قرارداد سلف، از نظر "شرکت"، تعهدات طرفین ایفا شده تلقی می‌گردد.

ماده ۲۵: در صورت ارائه درخواست فسخ معامله طبق ماده ۲۴ این دستورالعمل و احراز عدم تحویل کالا از سوی فروشنده توسط اتاق پایاپای، فروشنده مکلف است علاوه بر پرداخت اصل مبلغ مقادیر تحویل نشده قرارداد، خسارت فسخ و سایر هزینه‌های مصوب از جمله دو سر کارمزد بورس، کارمزد کارگزار خریدار و فروشنده، دو سر کارمزد تسویه و دو سر حق نظارت سازمان را پرداخت نماید. این مبلغ از محل وجوه یا وثایق فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافو، از محل وجوه یا وثایق کارگزار فروشنده تأمین خواهد شد. پرداخت این وجه به خریدار، از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای صورت می‌گیرد.

تبصره: خسارت فسخ موضوع این ماده عبارت از ۵ درصد ارزش کالای تحویل نشده به قیمت معامله به علاوه ۰/۲۵ درصد مبلغ مقادیر تحویل نشده به صورت روزشمار و به ازای روزهای بین زمان واریز وجه معامله به حساب فروشنده یا کارگزار وی تا بازپرداخت مبلغ مقادیر تحویل نشده از سوی کارگزار فروشنده می‌باشد.

ماده ۲۶: در صورت ارائه درخواست تحویل با تاخیر، طبق ماده ۲۴ این دستورالعمل و احراز عدم تحویل کالا از سوی فروشنده توسط اتاق پایاپای فروشنده مکلف است ۰/۲۵ درصد مبلغ مقادیر تحویل نشده قرارداد را بصورت روزشمار به ازای روزهای تأخیر بین پایان زمان تحویل و تاریخ تحویل کالا به عنوان خسارت تأخیر پرداخت نماید. این مبلغ از محل وجوه یا وثایق فروشنده نزد اتاق پایاپای و در صورت عدم تکافو، از محل وجوه یا وثایق کارگزار فروشنده تأمین خواهد شد. پرداخت این وجه به خریدار از طریق کارگزار خریدار و پس از کسر تعهدات وی در مقابل اتاق پایاپای صورت می‌گیرد.

تبصره ۱: تحویل با تأخیر حداکثر تا ۶۰ روز تقویمی پس از مهلت تسویه برای معاملات نقدی و نسبه و پس از سررسید برای معاملات سلف امکان‌پذیر است. در صورت عدم تحویل کالا توسط فروشنده، خریدار می‌تواند از طریق کارگزار خریدار درخواست فسخ معامله را تا پایان آخرین روز مهلت ۶۰ روزه مذکور به اتاق پایاپای ارائه نماید. در این صورت معامله مطابق ماده ۲۵ این دستورالعمل فسخ خواهد گردید و وجوه پرداخت شده جهت خسارت تاخیر به عنوان بخشی از وجوه خسارت فسخ لحاظ خواهد شد.

تبصره ۲: در صورت عدم ارائه درخواست فسخ به اتاق پایاپای تا پایان آخرین روز مهلت ۶۰ روزه موضوع این ماده از نظر "شرکت"، تعهدات طرفین ایفا شده تلقی می‌گردد.

تبصره ۳: خسارت تأخیر موضوع این ماده تا زمان اعلام کارگزار خریدار و یا فروشنده مبنی بر تحویل کالا و احراز آن توسط اتاق پایاپای محاسبه خواهد شد. به هر ترتیب این خسارات حداکثر تا پایان مهلت ۶۰ روزه موضوع این ماده پرداخت خواهد شد.

تبصره ۴: در صورت عدم تحویل تمام یا بخشی از کالا، موضوع مواد ۲۴، ۲۵ و ۲۶ این دستورالعمل، کارمزدهای اخذ شده به فروشنده مسترد نمی‌گردد.

ماده ۲۷: در کلیه قراردادهای منعقد در بورس چنانچه خریدار نسبت به کیفیت یا کمیت کالای تحویل گرفته شده معترض باشد، می‌بایست اعتراض خود را حداکثر تا سه ماه پس از تحویل کالا به همراه مستندات مربوطه، کتباً به کارگزار و اتاق پایاپای اعلام نماید. پس از انقضای مهلت مذکور هیچگونه اعتراضی از سوی خریدار پذیرفته نمی‌شود.

بخش ششم: مقررات عمومی

ماده ۲۸: هرگونه شرایط اعلامی از سوی فروشنده در زمان انجام معامله از قبیل هزینه انبارداری که بر قیمت یا تصمیم خریداران تأثیرگذار است، در خصوص تحویل کالای موضوع آن معامله قابل تغییر نمی‌باشد.

ماده ۲۹: فروشندگان موظفند حسب درخواست "شرکت"، اطلاعات و مستندات مربوط به تحویل کالای موضوع قراردادهای معامله شده در بورس را طبق فرمت مصوب هیأت مدیره "شرکت"، حداکثر تا ۲ روز کاری به "شرکت" و کارگزار فروشنده ارائه نمایند.

ماده ۳۰: در صورتیکه میان خریدار و فروشنده و یا نمایندگان قانونی آنها در خصوص نحوه پرداخت وجه معامله، تحویل کالا و یا سایر شرایط معامله توافقی خارج از شرایط اعلامی در اطلاعیه عرضه و ضوابط و مقررات مصوب بورس صورت گرفته باشد، مسئولیت ایفای تعهدات با طرفین (خریدار و فروشنده) بوده و "شرکت"، بورس و کارگزاران طرف معامله هیچگونه مسئولیتی در قبال آن نخواهد داشت. در هر صورت هرگونه توافق بر خلاف ترتیبات مقرر در این دستورالعمل فاقد اعتبار بوده، تخلف محسوب شده و مشمول مقررات انضباطی خواهد شد.

تبصره: در صورت وقوع هرگونه اختلاف در خصوص توافق مندرج در این ماده فیما بین طرفین، "شرکت" می تواند کلیه تضامین و وثایق طرفین را تا تعیین تکلیف موضوع در مراجع ذیصلاح، نزد خود نگهداری نماید.

ماده ۳۱: اتاق پایاپای موظف به حفظ اطلاعاتی است که اعضاء در اختیار اتاق قرار داده اند و ارایه اطلاعات مزبور صرفاً با تقاضای مراجع ذیصلاح قانونی انجام خواهد گرفت.

ماده ۳۲: میزان، ماهیت و نحوه ای اخذ تضامین مقرر در این دستورالعمل و تغییرات بعدی آن بر حسب مصوبه هیأت مدیره "شرکت" خواهد بود.

ماده ۳۳: در صورت وقوع هر یک از موارد ذیل "شرکت" براساس ضوابط مربوط به عضویت نسبت به تعلیق عضویت اعضاء تا زمان رفع دلایل تعلیق اقدام و موضوع را فوراً به بورس اطلاع می دهد. بورس باید از انجام معامله اشخاصی که عضویت ایشان نزد اتاق پایاپای تعلیق شده است جلوگیری نماید.

۱. عدم ارائه تضامین و سپرده ها طبق مقررات

۲. عدم ایفای تعهدات مالی اعم از مبلغ معامله، کارمزدها، جریمه ها و خسارات مترتبه طبق مقررات.

تبصره: در صورت تداوم تعلیق عضویت بیش از هفت روز تقویمی، پرونده عضو توسط "شرکت" به کمیته رسیدگی به تخلفات ارجاع می شود.

ماده ۳۴: طرفین معامله همزمان با ارایه درخواست خرید و فروش، اختیار اباحه تصرف در منافع حاصل از وجوه واریزی به حساب "شرکت" را به عنوان وجوه تضمین به آن شرکت می دهند.

ماده ۳۵: در صورتی که عدم ایفای تعهدات هر یک از طرفین ناشی از حوادث غیرمترقبه باشد، خریدار و فروشنده یا هر دوی آنها حسب مورد با حکم مرجع ذیصلاح مسئولیتی در خصوص تأدیه مبالغ، خسارت ها و جریمه های موضوع این دستورالعمل به عهده نخواهند داشت.